

“SİZLER Kİ KAPİTALİSTLERE KÖPEKLİK EDİYORDUNUZ; BİZİ KENDİ KÖPEKLERİNİZ OLARAK GÖRDÜNÜZ.”

Aydınlık Dergisi, 2 Ocak 2005

Yıldırım Koç

Baku Doğu Halkları Kongresi, 1-7 Eylül 1920 tarihlerinde Baku'da toplandı. Anadolu'da emperyalizme karşı isyan ateşi yakılabir yılı aşkın bir zaman geçmişti. Komintern, Avrupa işçilerinin büyük bölümünün kendi sermayedarlarıyla işbirliği içinde olduğunu görerek, sömürge ve yarı sömürge ülkelerin halklarına emperyalizme karşı başkaldırı çağrısı yapma kararındaydı.

Kongrenin sonunda, “**Avrupa, Amerika ve Japonya'nın İşçilerine Doğu Halkları Kongresi'nin Çağrısı**” yayımlandı. Bu çağrı çok ilginçtir. Aşağıdaki kısa bölüm, çağrının havasını yansıtmaktadır. Baku Doğu Halkları Kongresi, emperyalist ülkelerin işçilerine şöyle sesleniyordu:

“Bizim yaralarımızı görmediniz; bizim keder ve yakınma dolu şarkılarımızı duymadınız; bizim insan değil de sığır olduğumuzu söylediklerinde, sizin kendi zalimlerinize inandınız. **Sizler ki kapitalistlere köpeklik ediyordunuz; bizi kendi köpekleriniz olarak gördünüz.** Çinli ve Japon köylüler, köylerinden sizin kapitalistleriniz tarafından çıkarıldığında ve bir ekmek parçasının peşinde sizin ülkenize geldiğinde, Amerika'da bu gelişiy protesto ettiniz. Ortak kurtuluş davası için sizinle birlikte nasıl mücadele edeceklerini onlara öğretmek için onlara kardeşçe yaklaşmak yerine, bizim cehaletimiz nedeniyle bizi reddettiniz; bizi sizin hayatınızın dışına ittiniz; bizim, sizin sendikalarınıza katılmamıza izin vermediniz. Sosyalist partiler kurmuş olduğunuzu, bir uluslararası işçi örgütü oluşturmuş olduğunuzu duyduk; ancak bu partiler ve bu Enternasyonalin bizim için yalnızca söyleyecek sözcükleri vardı; İngiliz askerleri bize Hindistan'ın kentlerinde ateş ettiklerinde, Avrupa kapitalistlerinin birleşik güçleri bize Pekin'de ateş açtıklarında, Filipinler'de ekmek talebimize Amerikan kapitalistlerince kurşunla yanıt verildiğinde, (bu partilerin ve bu Enternasyonalin) temsilcilerini bizim aramızda görmedik. Ve bizden bazıları, tüm dünyanın emekçilerinin birliği için kalpleri çarparak, sizin Enternasyonalinizin eşliğinde durup, pencerenin demirlerinden içeri baktıklarında, lafta bizi eşitlerinizmiş gibi kabul etseniz de, bizim gerçekte sizler için aşağı bir ırk olduğumuzu gördüler.”

Bu metin, emperyalist ülkeler işçi sınıflarının tavrını son derece güzel özetlemiş. Ancak bu ilginç metni daha da ilginç yapan bir başka noktaya dikkatlerinizi çekmek istiyorum.

Bu paragrafı, kongre tutanaklarının 1920 yılında yayımlanan resmi Rusça çeviriden yapılan ve 1977 yılında basılan İngilizce metinden çevirdim (**Congress of the Peoples of the East, Baku, September 1920, Stenographic Report, New Park Pub., 1977**).

Kongre tutanaklarının Türkçe basımı 1975 yılında yayımlandı: **Baku 1920, Birinci Doğu Halkları Kurultayı**, Koral Yay., İstanbul, 1975, 293 s. Çeviriyi Ali Alev yapmış. Çeviride 1921 yılında Petrograd'da yapılmış Fransızca baskı esas olarak alınmış. Koral Yayınları, kitabın sonuna da Mete Tuncay'dan alınan bazı belgelerin eklendiğini belirtiyor. Aynı kitap, Cumhuriyet'in kitapçık ekleri olarak 2000 yılı Ağustos ayında 3 parça halinde yayımlandı (**Baku 1920, Birinci Doğu Halkları Kurultayı, Belgeleri I, II, III**).

Türkçe kitapta, Baku Doğu Halkları Kongresi'nin Avrupa, Amerika ve Japonya işçilerine yaptığı çağrı yer almıyor. Ayrıca, Rusça baskının İngilizce çevirisinde yer alan “Doğu Halkları Kongresi Manifestosu”nun yaklaşık yarısı çıkarılmış.

1921 yılında yayımlanan Fransızca metni görmedim. Ancak ortaya bazı önemli sorular çıkıyor.

Doğu Halkları Kongresi'nin "Avrupa, Amerika ve Japon İşçilerine Çağrısı", emperyalist ülkelerin işçi sınıflarının durumunun daha 1920 yılında nasıl doğru olarak saptandığına ilişkin son derece önemli bir belgedir. 10 sayfalık bu metnin diğer bölümleri de aynı şekilde ilginçtir. Bu çağrı ya Fransızca metinde sansür edildi, ya da Türkçe metinde. Bu metnin tümü Türkçe'ye çevrilmeli ve Birinci Doğu Halkları Kongresi'nin bu önemli metnini sansür edenler tespit edilmelidir.

Doğu Halkları Kongresi'nin şu tespiti bugün için çok daha doğru bir biçimde geçerlidir: Avrupa'nın, ABD'nin ve Japonya'nın işçileri, **"sizler ki kapitalistlere köpeklik ediyordunuz; bizi kendi köpekleriniz olarak gördünüz."**